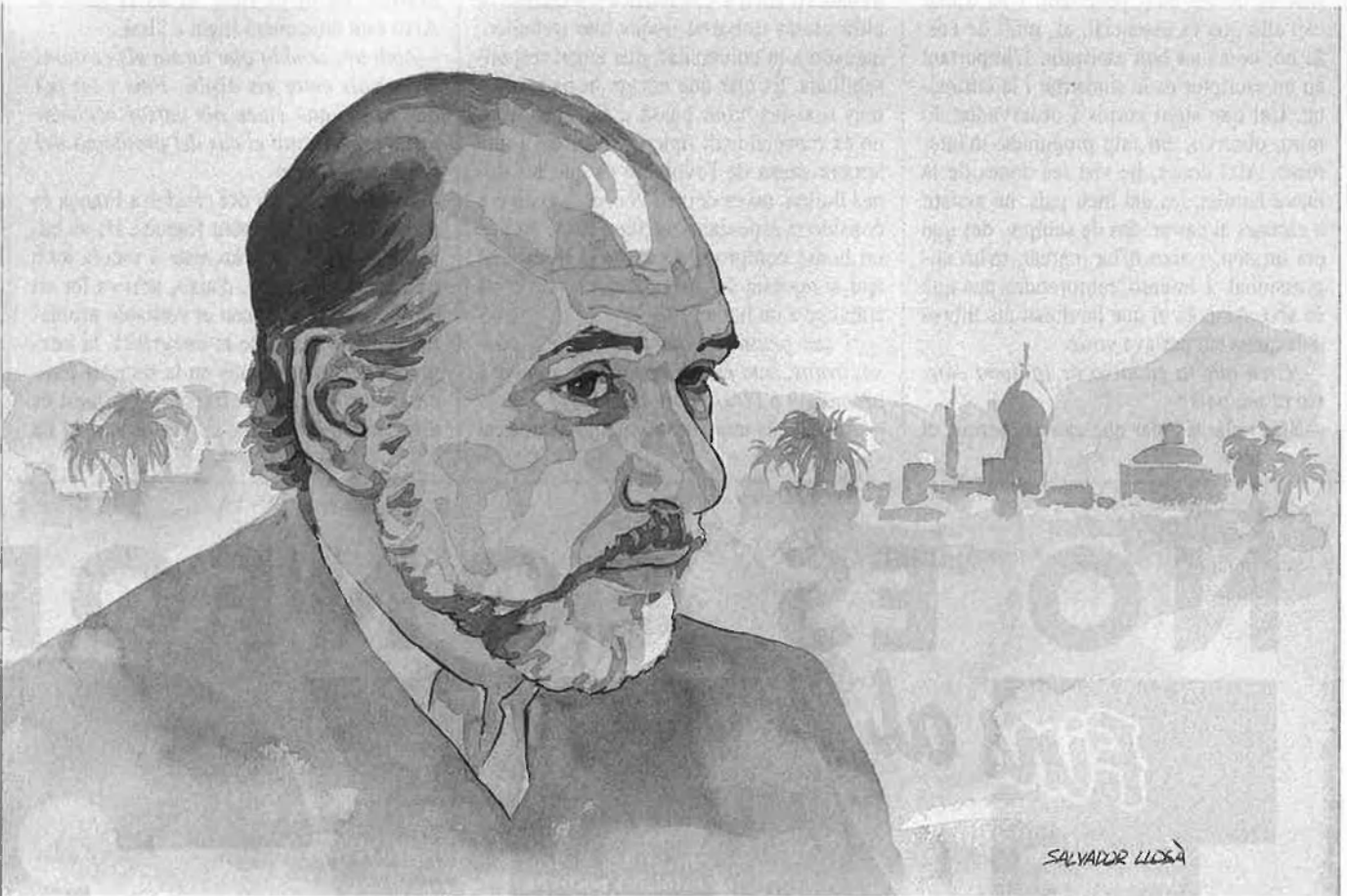

Entrevista a Tahar Ben Jelloun

"Quan s'és àrab a França, és difícil ser indiferent"

Fa poc que ha rebut el Goncourt i pensa que els països àrabs són una mica com els sud-americans, on l'escriptor ha de comprometre's necessàriament.

Vostè és un escriptor àrab que escriu en francès. ¿Com va triar aquesta llengua per expressar-se?

—En realitat no hi va haver una tria, perquè la meva escolarització va ser bilingüe i quan vaig voler posar-me a escriure em va sortir en francès, d'una manera natural.

—¿Com lliga la utilització del francès per a escriure, amb el compromís amb el seu país i la seva cultura?

—Jo no tinc cap problema a causa d'això perquè allà estem acostumats que la gent s'expressi en francès, no és res estrany.

—Però normalment es considera que el sentiment àrab és més fort que la francofonia.

—Sí, és clar. Però el que és important no és en quina llengua escric, sinó el que escric i la gent al Marroc és molt sensible a aquesta qüestió. Si, per exemple, jo escrivís en francès coses que no els interessessin, que no parlessin del seu país ni dels seus problemes, no em llegirien.

—Vostè ha escrit poesia i totes les seves novel·les tenen alguna cosa de poesia, especialment Harrouda. ¿Ja no n'escriu més?

—Sí, però no la publico. Escric poemes, i molts. És un tipus d'expressió que m'estimo molt i que necessito. Quan desitjo expressar-me molt profundament, escric poesia.

—¿D'on creu que prové el seu coneixement i la seva sensibilitat pel món de les

dones que demostra a *L'enfant de sable* i a *La nit sagrada*?

—De l'interès. Però amb això està demanant a un escriptor que reveli els seus secrets. En realitat no ho sé. Jo miro, observo. L'escriptor és algú que capta les febleses de la societat. I la feblesa de la meua societat i de totes les societats mediterrànies és la condició de la dona. El coneixement ve de l'amor. Quan un estima, perquè jo m'estimo les dones, pensa que pot ocupar-se dels seus problemes, exposar-los, parlar-ne. La dona m'interessa, també. No és únicament una posició teòrica o intel·lectual, és també una situació d'interès personal, sincer. La sensibilitat, si vol fe-

menina, que es pot trobar als meus llibres és un tema sobre el qual em pregunten sovint. Però crec que això és el que ha de fer un escriptor, ser capaç de posar-se a la pell d'altres éssers que no siguin ell mateix. Perquè si jo hagués de parlar sempre de mi, no seria interessant. Ara, per exemple, he acabat una novel·la sobre la màfia i jo no sóc de la màfia, però si la llegeix pensarà que estic acostumat a tractar amb ella. I això és el que fa que un escriptor sigui creïble. Perquè la seva relació amb la realitat ha de ser molt penetrant. I ha d'anar cap allò que és essencial, al moll de l'os. Si no, no és un bon escriptor. L'important en un escriptor és la sinceritat i la curiositat. Cal que sigui curiós i observador. Jo miro, observo, em faig preguntes, m'interesso. Així doncs, he vist les dones de la meua família, les del meu país, he assistit a escenes al carrer, des de sempre, des que era un nen, i això m'ha marcat, m'ha impressionat. I intento comprendre per què és així. Això és el que he donat als llibres dels quals em parlava vostè.

—¿Creu que la situació de la dona canvia al seu país?

—Sí, és clar, és clar que canvia, perquè el

país canvia, evoluciona. Des de fa trenta-quatre anys les escoles estan obertes als nens tant com a les nenes. Hi ha, doncs, una generació que ara té trenta anys i que ha anat a l'escola, que sap llegir i escriure, sense discriminació, a la qual no li han dit: "vostè és una noia, vostè no pot fer-ho". Quan s'ha anat a una escola mixta fins a la universitat no es pot perpetuar el tractament que practicaven els nostres avantpassats. Això ja s'ha acabat. Per una altra banda, s'ha evolucionat també en el món del treball. Si aneu a Casablanca o a qualsevol altra ciutat trobareu dones que treballen, que són a la universitat, que tenen responsabilitats. És clar que encara hi ha problemes sexistes, com passa a Europa. Això no és especialment típic del Marroc. I una tercera causa de l'evolució és que les dones lluiten, no es deixen vèncer. I jo no em considero especialment feminista. Jo sóc un home compromès contra la injustícia, tant si aquesta va dirigida cap a una dona com cap a un home.

—¿I què pensa pel que fa als altres països àrabs, com és el cas del darrer decret promulgat a l'Irak sobre l'adulteri?

—Aquesta és una qüestió que jo he criticat

amb molta violència. És inadmissible. Però és molt estrany, perquè fixi's que ha succeït en un país que, oficialment, és laic. De totes maneres no és un país democràtic. Aquest decret forma part d'una colla de lleis estranyes d'aquell país. Perquè el fet és que autoritza, en la pràctica, l'assassinat de les dones. Es pot matar l'esposa, la germana, la mare, la neboda, la cosina perquè es té la sospita que han comès adulteri i aquesta és una porta oberta a la matança. És inhumà. Però no té res a veure amb el Marroc, on hi ha lleis, hi ha la justícia. Això està únicament lligat a l'Irak.

—Amb tot, sembla que tornin els costums ancestrals entre els àrabs. Fins i tot pel que fa als que viuen als països occidentals, com ha estat el cas del problema del chador a França.

—No. El problema del chador a França és un problema típicament francès. Hi va haver tres noies que van anar a escola amb un mocador al cap i, d'això, se'n va fer un problema d'estat. Quan el veritable problema a França és el de la integració, la integració dels musulmans en la societat francesa, fins i tot si són francesos. Aquest és el veritable problema. És veritat que hi ha

NO ES CONFOR

Fins al

És l'interés més rendible que li ofereix la Caixa de València en el seu nou DEPÓSIT FINANCIER

Invertisca els seus estalvis a partir de 5 milions de Pessetes i cada 15 dies, si ho desitja, pot cobrar vostè els interessos o fer completament líquid el total de la seua inversió, tot això sense cap tipus de retenció fiscal.

El Depòsit de València és un producte d'interés per als seus estalvis. Aconseguisca la major rendició i amada la seua que li ofereix la Caixa de València.

CAJA DE VALENCIA

extremistes que són actius i totalitaris. És veritat. Però són una minoria poc representativa. A França hi ha tres milions de musulmans i un miler d'integristes. No es pot, doncs, exagerar la importància de l'integrisme. L'integrisme és un perill, és una amenaça a la llibertat i la democràcia, en primer lloc dels musulmans i després, dels altres. Hi ha un problema d'intolerància que està molt lligat a la manca de democràcia als països musulmans que el pateixen.

—*¿Es considera un escriptor compromès?*

—Sí, però no en un sentit polític estricte. Sóc compromès en la mesura que tinc una sinceritat i uns principis a respectar i que no sóc gens indiferent. Sóc un escriptor que té els ulls ben oberts. Reacciono sempre. Quan un és àrab i viu a França és difícil ser indiferent. No s'hi pot, si no s'és completament idiota. Jo estic compromès amb els homes, amb els éssers humans, però no amb els països. No crec en els estats. Jo defenso els homes en la vida concreta. Estic compromès, per exemple, amb els que lluiten per la causa palestina, amb els que lluiten perquè els nens siguin més

ben tractats al Tercer Món i els que tracten d'impedir l'explotació laboral dels nens. Això sí, però no estic afiliat a cap partit polític. Els meus principis són la meua base, però són gairebé inconscients. Hi ha coses que es poden acceptar i d'altres que no. Això és el que jo penso.

—*¿I què pensa de la literatura actual que no està compromesa en absolut?*

—Jo no demanaré mai als escriptors que es comprometin. Fa una estona, parlant amb uns amics, dèiem que nosaltres som originaris del Magrib, del món àrab i que som com els sud-americans. Estem en una situació d'urgència i estem obligats a comprometre'ns. Quan un pertany a una societat feliç, on no hi ha massa problemes, on impera la democràcia, com en la societat europea, és cert que la literatura esdevé difícil.

—*¿Així, si pertanyia a un tipus de societat com aquest, no es comprometria?*

—No ho sé. Perquè avui a Europa el principal problema és el racisme. Aquesta és una cosa que hauria de mobilitzar els escriptors. Individualment van contra el racisme, però no es produeix cap mobilització de la literatura en general. És clar que

hi ha Michel Tournier o Marguerite Duras, que estan compromesos contra el racisme. Però individualment. No hi ha cap moviment, com existia amb Sartre, per exemple. Avui he llegit al diari que una cinquantena d'escriptors han fet una petició. Jo creia que seria contra Le Pen. Però no, era una petició perquè Gallimard no fos venuda. I tenen raó, és clar. Però aquesta no és la qüestió. Jo crec que avui hi ha coses més greus que Gallimard. Giscard d'Estaing ha fet unes declaracions espantoses sobre l'emigració. I ningú no ha dit res.

—*¿Creu que els premis atorgats últimament a escriptors àrabs, com el Nobel de Mahfuz o el Goncourt a vostè mateix, són un signe que l'Orient és moda a l'Occident?*

—No és que l'Orient és moda. És una maduració. Han hagut de passar molts anys perquè el Nobel recaigui en un escriptor àrab. Hi ha hagut escriptors àrabs molt importants que ara ja són morts i que l'haurien hagut d'obtenir també. Però cada cosa ve al seu temps i nosaltres sempre som els últims.

Natàlia Díez

ME AMB MENYS

0%*

* Exemples T.A.E.
per a 5 milions:
12'50%; per a 10
milions: 13%; per
a 20 milions:
13'50%; per a 40
milions: 14'30%

Inclou comissió
de renovació.
Comissió d'obertura,
0,01%

SENSE RETENCIÓ FISCAL

CAIXA DE VALÈNCIA